

RECENZJE

IDA PRASKA

<https://doi.org/10.33995/wu2025.3.7>

date of receipt: 13.05.2025

date of acceptance: 17.07.2025

Dawid Rogoziński
Ubezpieczenie jako instrument zabezpieczenia
wierzytelności kredytowych
Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2024,
356 stron

Recenzja monografii autorstwa Dawida Rogozińskiego zatytułowanej „Ubezpieczenie jako instrument zabezpieczenia wierzytelności kredytowych” ma na celu ocenę jej wartości merytorycznej i zaakcentowanie powszechności problematyki bancassurance. Publikacja koncentruje się na przedstawieniu prawnych podstaw funkcjonowania mechanizmu zabezpieczenia wytworzonego w efekcie współpracy dwóch odrębnych sektorów – bankowego i ubezpieczeniowego. Głównym przedmiotem rozważań jest dystrybucja i mechanizm ubezpieczeń spłaty kredytu w Polsce, ale pojawiają się też wątki prawnopównawcze w odniesieniu do doktryn niemieckiej, południowoafrykańskiej oraz brytyjskiej.

Słowa kluczowe: bancassurance, ubezpieczenie, wierzytelności kredytowe, zabezpieczenie kredytów, Prawo Bankowe.

Współpraca pomiędzy sektorem bankowym oraz ubezpieczeniowym od lat odgrywa istotną rolę w systemie finansowym zarówno w Polsce, jak i za granicą. Bancassurance, model integracji usług bankowych i ubezpieczeniowych, stał się aktualnie powszechnie stosowaną praktyką i istotnym narzędziem zarządzania ryzykiem kredytowym. Taka synergia ma na celu zapewnienie stabilności instytucji oraz poszerzenie opcji kredytowych dostępnych dla klientów. Mimo szerokiego zasięgu tego zjawiska, w praktyce brak kompleksowej regulacji prawnej, która określałaby szczegółowo ramy wyżej wspomnianej współpracy i nie powodowałaby wątpliwości interpretacyjnych. Przyjętym

rozwiązaniem stały się rekomendacje wprowadzone przez Związek Banków Polskich oraz Komisję Nadzoru Finansowego. Stanowią one wytyczne dla uczestników rynku w zakresie dobrych praktyk i standardów działania. W tym kontekście szczególne znaczenie ma nowa Rekomendacja U, obowiązująca od lipca 2024 roku, która wprowadza precyzyjne standardy w zakresie transparentności i ochrony klientów. W obliczu nieustannego rozwoju współpracy bankowo-ubezpieczeniowej oraz rozpowszechnienia się ubezpieczeń jako formy zabezpieczenia wierzitelności kredytowych, powyższe zagadnienia zostały dobrze ugruntowane w literaturze. Dotychczasowe opracowania miały najczęściej charakter fragmentaryczny i selektywny. Przybierały formę artykułów naukowych lub komentarzy i koncentrowały się na wybranych aspektach zagadnienia *bancassurance*. Na tym tle z pewnością na uwagę zasługuje monografia, której napisania podjął się Dawid Rogoziński: *Ubezpieczenie jako instrument zabezpieczenia wierzitelności kredytowych*, wydana w 2024 roku. Publikacja ta zdecydowanie wypełnia lukę w literaturze i oferuje całościowe spojrzenie na zarówno teoretyczne, jak i praktyczne aspekty integracji usług bankowych i ubezpieczeniowych.

Głównym założeniem Autora było przedstawienie podstaw funkcjonowania mechanizmu zabezpieczenia wytworzonego w efekcie współpracy dwóch odrębnych sektorów – bankowego i ubezpieczeniowego, a w szczególności zarysowanie regulacji prawnych z nim powiązanych. Sama kooperacja instytucji nie stanowi przedmiotu pracy, są nim stosunki prawne wynikające z wykorzystania ubezpieczeń jako zabezpieczenia kredytów w obrocie powszechnym, w tym także gospodarczym. Z zakresu rozważań wyłączone zostały jednak sytuacje, w których stronami umów są wyłącznie podmioty przynależące do sektora finansowego, a więc transakcje na rynku międzybankowym. Jednoznacznie zostali wskazani uczestnicy takich relacji: bank, zakład ubezpieczeń oraz klient. Każdy z nich został rzeczowo zdefiniowany, co pozwala na uniknięcie nieścisłości interpretacyjnych i ułatwia zrozumienie przedmiotowych relacji. Wspomniana wyżej analiza formalno-dogmatyczna stanowi bazę do dalszych rozważań, w których Autor sięga po metodologię prawnoporównawczą, przeprowadzając badania dotyczące funkcjonowania *bancassurance* w kontekście trzech różnych systemów prawnych: brytyjskiego, południowoafrykańskiego oraz niemieckiego.

Rozprawa została zaplanowana w sposób spójny i merytorycznie uzasadniony. Publikacja obejmuje pięć rozdziałów, z których każdy koncentruje się na odrębnym zagadnieniu związanym z ubezpieczeniami występującymi jako forma zabezpieczenia kredytów bankowych i mógłby stanowić osobny przedmiot opracowania, co nie ujmuje pracy integralności. Każdy rozdział został podzielony na podrozdziały, co sprzyja systematycznemu zgłębianiu poruszanych zagadnień. Wszystkie części kończy podsumowanie porządkujące konkretne fragmenty. Warto zauważyć, że w monografii nie znajdziemy odrębnej konkluzji podsumowującej całość, zaś intencję połączenia tych zagadnień w jednym opracowaniu dostrzec można przede wszystkim we wprowadzeniu. W mojej opinii kompleksowe zakończenie, które scaliłoby ogół wątków poruszanych w pracy, byłoby celowe i pomogłoby w uchwyceniu ich wzajemnych relacji w jeszcze pełniejszym kontekście. Zastosowana konstrukcja pracy stanowi jednak jej istotny atut. Liczne odniesienia między rozdziałami, opatrzone odpowiednimi oznaczeniami, umożliwiają sprawne poruszanie się po publikacji i szybkie odnalezienie konkretnych treści. Dobrany układ pozwala na czytanie książki zarówno jako całości, jak i wybiórczo, koncentrując się na poszczególnych zagadnieniach. Czyni ją to użytecznym źródłem wiedzy, zarówno dla osób poszukujących kompleksowego ujęcia tematu, jak i zainteresowanych wybranymi aspektami *bancassurance*.

Monografię rozpoczyna wprowadzenie, w którym Dawid Rogoziński określa przedmiot rozważań jako regulacje prawne związane z dystrybucją i mechanizmem ubezpieczeń spłaty kredytu

w Polsce oraz wspomina o takich rozwiązaniach w doktrynie i orzecznictwie Republiki Południowej Afryki, Niemiec i Wielkiej Brytanii. Autor zaznacza, że zakres tematu bezpośrednio nawiązuje do obronionej przez niego w tym samym roku pracy doktorskiej i jest to jej przekształcona wersja.

Rozdział pierwszy omawia kluczowe zagadnienia, takie jak definicja zjawiska *bancassurance*, ryzyka związane z działalnością kredytową, rola banku w kontekście ubezpieczeń, wskazując odpowiednie podmioty uczestniczące w tych relacjach. Jako że są to fundamentalne kwestie, doskonale wpisały się w rolę swoistego wstępu do pracy. Kontynuację stanowi rozdział drugi, zagłębiający się już w konstrukcję zabezpieczenia spłaty kredytu poprzez umowę ubezpieczenia, a dokładniej – w aspekty związane z realizacją świadczeń czy zaspokajaniem roszczeń. Rozdziały trzeci i czwarty zostały poświęcone szczegółowej analizie konkretnych rodzajów umów, tj. ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń majątkowych. W rozdziale czwartym pojawiają się też istotne rozważania w kontekście analizy prawnoporównawczej w oparciu o system prawny RPA. Ostatni, piąty rozdział, podejmuje kwestie dystrybucji oraz finansowania ubezpieczeń zabezpieczających spłatę kredytu. Polskie regulacje prawne są tu zestawione z rozwiązaniami przyjętymi przez Wielką Brytanię, a Autor wskazuje zarówno na korzyści, które przynoszą, jak i ich ograniczenia.

Tytuł monografii trafnie odzwierciedla jej zakres tematyczny i właściwie wskazuje na obszar badawczy. Jednocześnie w mojej ocenie jest dość rozległy i mógłby zostać nieco zawężony, zwłaszcza że treść, choć kompleksowa, ukierunkowuje się na konkretne aspekty i wychodzi także poza zakres krajowych regulacji przedmiotowego zagadnienia. Większa precyzyjność przy jego sformułowaniu mogłaby lepiej przybliżyć specyfikę poruszanych zagadnień.

Przejdźmy do merytorycznej oceny części pracy. W pierwszym rozdziale szczegółowo omówione zostało zagadnienie *bancassurance*, uchwycone przez pryzmat zarówno ekonomicznych, jak i prawnych uwarunkowań. W związku z brakiem definicji legalnej Autor dokonał przeglądu najtrafniejszych interpretacji tego ujęcia, opierając się przede wszystkim na najnowszej Rekomendacji U obowiązującej od połowy 2024 roku. Wydaje się, że jest to najbardziej adekwatny wybór w perspektywie analizy prawnej tego zagadnienia. Jednocześnie Autor podkreślił, że w naukach prawnych wciąż przejawia się tendencja do przyjmowania podejścia ekonomicznego, co również zasługuje na uwagę, ponieważ nadaje to pracom o tej tematyce kontekst celowościowy. W ogólnym ujęciu *bancassurance* postrzegać można jako formę współdziałania sektora bankowego i ubezpieczeniowego, przy czym te relacje mogą występować na różnych płaszczyznach. Bank może odgrywać w nich rolę pośrednika ubezpieczeniowego, ubezpieczającego działającego we własnym imieniu na rzecz osób trzecich oraz samodzielnego klienta zakładów ubezpieczeń. Jednolita definicja to za mało – brakuje w tym obszarze kompleksowej regulacji. Autor trafnie dostrzega problem pojawienia się „szarej strefy” legislacyjnej, której powodem jest przede wszystkim rozproszone ustawodawstwo. W tym kontekście omówił też rolę Komisji Nadzoru Finansów jako organu nadzorczego, który przez rekomendacje kształtuje pewne standardy rynkowe, choć nie ma możliwości narzucenia ich obligatoryjnego stosowania. Poruszona została także problematyka ryzyka działalności kredytowej, podkreślająca konieczność uwzględnienia zarówno ryzyka kontrahenta, jak i ryzyka koncentracji. Banki zobowiązane są do kompleksowego ich badania, a decyzje o zawarciu umów kredytowych podejmują na podstawie oceny indywidualnej sytuacji klienta oraz własnej polityki zarządzania ryzykiem. Obok tego analitycznego schematu ochrony pojawiają się także zabezpieczenia, które jednak w swoich tradycyjnych formach, jak hipoteka, nie zawsze są w stanie dać gwarancję bezpieczeństwa, w obliczu czego pojawiła się konstrukcja zabezpieczeń z wykorzystaniem umowy

ubezpieczenia. Autor podejmuje tu rozważania na styku prawa i ekonomii, przedstawiając zarówno wady, jak i zalety tych rozwiązań.

Drugi rozdział, zajmujący się konstrukcją zabezpieczenia spłaty kredytu poprzez umowę ubezpieczenia, rozpoczyna się od wskazania źródła samej wierzytelności kredytowej, które stanowi umowa kredytu bankowego. Autor poprawnie opisuje charakter umowy i jej miejsce w regulacjach prawnych, przy czym przechodzi do szczegółowego omówienia jej *essentialia negotii*, które obejmują obowiązki banku do udostępnienia środków i kredytobiorcy do ich zwrotu, a także konieczność określenia celu, terminu spłaty i odsetek. Interesującym aspektem rozważań jest rozróżnienie kredytu *sensu largo*, obejmującego także zobowiązania pozabankowe, oraz kredytu *sensu stricto*, czyli ograniczonego do działalności bankowej i stanowiącego przedmiot badań. Na szczególną uwagę zasługują rozważania dotyczące zabezpieczeń kredytu, analizowanych w ujęciu *sensu stricto*, a więc jako środki przypisane do konkretnych wierzytelności. Podstaw tych stosunków należy upatrywać w umowie zobowiązującej do ustanowienia zabezpieczenia. Trudność umiejscowienia jej w ramach regulacji prawnych, polega na konieczności wyodrębnienia jej z treści umowy kredytu, do której jest co do zasady inkorporowana. Warto docenić dociekliwą analizę Autora dotyczącą jej struktury, która umożliwia określenie konsekwencji jej zawarcia, tj. nabycia przez bank uprawnienia do skorzystania z zabezpieczenia w momencie powstania wierzytelności wobec zakładu ubezpieczeń o wypłatę należnego świadczenia. Zasadniczą różnicą, którą warto wskazać w zestawieniu z klasycznymi formami zabezpieczenia (jak zastaw, hipoteka), jest moment mający powodować skorzystanie z zabezpieczenia. W tej sytuacji nie będzie to zaprzestanie wykonywania umowy kredytu, ale samo zajęcie wypadku ubezpieczeniowego. Ma to charakter modyfikujący, ponieważ w przypadku takiej przedterminowej spłaty bank nie uzyska przewidywanego pierwotnie wynagrodzenia, które pochodziłoby z odsetek. Ponadto to właśnie bank będzie zobowiązany do tego, by podjąć działania zmierzające do uzyskania należnego świadczenia po wystąpieniu zdarzenia objętego ubezpieczeniem, a nie jedynie uprawniony. Godne podkreślenia jest, że samo zawarcie umowy nie będzie jednoznaczne z ustanowieniem rozpatrywanego zabezpieczenia, a wymagana będzie czynność prawna, która wskaże bank jako podmiot mający wyłączne prawo do żądania wypłaty świadczenia w wyżej wspomnianej sytuacji. Możliwe jest dokonanie przelewu, jeżeli powiązane ubezpieczenie będzie majątkowe, lub aktu uposażenia w przypadku ubezpieczenia na życie. Autor trafnie wskazuje, że *datio solutionis causa* stanowi istotę zabezpieczenia realizowanego poprzez umowę ubezpieczenia. Mechanizm ten jest zbliżony do konstrukcji świadczenia w miejsce wykonania (*datio in solutum*), ponieważ bank, zamiast dochodzić zaspokojenia roszczenia bezpośrednio od kredytobiorcy, uzyskuje prawo do świadczenia ubezpieczeniowego wypłacanego przez zakład ubezpieczeń. Wywód dotyczący konstrukcji takiego zabezpieczenia zamyka kwestia samodzielności stosunku ubezpieczenia względem wierzytelności kredytowej. Autor słusznie podkreśla jej nieakcesoryjny charakter.

Rozdział trzeci traktuje ściśle o umowie ubezpieczenia na życie jako formie zabezpieczenia spłaty kredytu. Aby mogła ona stanowić rozważany w tej pracy instrument zabezpieczenia wierzytelności kredytowej *sensu stricto*, to wymagane jest wskazanie banku jako uposażonego do otrzymania sumy ubezpieczenia. W tym wypadku, jak już powyżej zostało wskazane, nie pojawia się możliwość dokonania przelewu, co wynika z faktu, że przedmiotowa kwota nie stanowiła nigdy własności ubezpieczonego, a zgodnie ze wskazaniem Autora, ewentualne prawa do świadczeń pieniężnych, które przysługiwałyby przed śmiercią, można przekazać poprzez cesję praw. Dokonanie aktu uposażenia będzie w tej sytuacji jednoznaczne z realizacją umownego obowiązku

ustanowienia zabezpieczenia. W pracy słusznie został zidentyfikowany problem dotyczący braku wystarczających regulacji prawnych dotyczących tej kwestii. W obecnym stanie rzeczy należy zastosować przepisy Kodeksu cywilnego, ale nie dają one wystarczających gwarancji. Zgadzam się z postulatami Autora o konieczności wprowadzenia nowych rozwiązań uwzględniających aktualne potrzeby. W szczególności podkreśla on istotny problem dotyczący ochrony interesów spadkobierców. Do kluczowych zagadnień wymagających uregulowania należy kwestia rozdysponowania środków w sytuacji, gdy po spłacie wierzytelności powstaje nadwyżka, a także w przypadku, gdy wierzytelność nigdy nie istniała lub wygasła. Zwieńczeniem rozdziału jest analiza konieczności zachowania autonomii umowy ubezpieczenia, co ma kluczowe znaczenie dla ochrony zarówno klienta, jak i zakładu ubezpieczeń. Choć w praktyce stosuje się rozwiązania gwarantujące jej samodzielność, zdarzają się wyjątki – na przykład w postaci odesłań do umowy kredytowej. Problem ten pojawia się szczególnie w kontekście unieważnienia umów kredytowych zawierających klauzule abuzywne. Autor zwraca uwagę na interesujące rozwiązanie przyjęte w niemieckim ustawodawstwie, które wprowadza do ogólnych warunków ubezpieczenia mechanizm powiązany z harmonogramem spłaty kredytu. Taki model umożliwia skuteczne pełnienie przez ubezpieczenie funkcji zabezpieczającej, jednocześnie zachowując jego autonomię oraz ochronę interesów obu stron umowy.

W rozdziale czwartym omówiono instytucję ubezpieczenia majątkowego jako formy zabezpieczenia spłaty kredytu. Autor w podrozdziałach skupia się na poszczególnych rodzajach umów. Przedmiotem wielu takich umów są kwestie związane bezpośrednio z nieruchomościami, jako dodatkowymi zabezpieczeniami, obok tradycyjnej hipoteki, co stanowi kontrowersję i w doktrynie oceniane jest różnie. Przede wszystkim wymieniono ubezpieczenie od ognia i innych zdarzeń losowych oraz utraty wartości nieruchomości. Jako inny wariant wskazano ubezpieczenie niskiego wkładu własnego, np. poprzez zablokowanie środków na rachunku bankowym czy zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Narodowego Banku Polskiego lub Skarbu Państwa. Autor słusznie podkreślił, że jest to jednak alternatywa niekorzystna dla kredytobiorców, gdyż jej jedynym beneficjentem będzie bank. Ostatecznie wymienione zostaje także ubezpieczenie pomostowe, którego najnowsza regulacja opisana jest jako niezadowalająca, zwłaszcza dla banków, a także ubezpieczenie, którego celem będzie zabezpieczenie spłaty części kredytu, kiedy pojawiłyby się ewentualne trudności kredytobiorcy z uregulowaniem należnych na bieżąco składek. Do takich sytuacji należeć będą między innymi kwestia utraty pracy czy problemy zdrowotne. Po przedstawieniu możliwych rodzajów umów ubezpieczeń Autor przechodzi do kwestii podstawowych, związanych z ogółem tego typu zabezpieczeń. Dokładnie analizuje problematykę umowy ubezpieczenia majątkowego jako instrumentu prawnego zabezpieczenia spłaty kredytu *sensu stricto*, wskazując na konieczność zawarcia umowy przelewu wierzytelności na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego. Kluczowym założeniem jest to, że w sytuacji zajścia wypadku ubezpieczeniowego, kwota wypłacana będzie przeznaczona na poczet spłaty kredytu. W praktyce banki często zabezpieczają swój interes poprzez odnotowanie informacji o przelewie w polisie, co umożliwia im późniejszą weryfikację uprawnienia do świadczenia. Przelew wierzytelności, choć ma charakter czynności prawnej powierniczej, w relacjach zewnętrznych skutkuje definitywnym nabyciem wierzytelności przez bank. Autor postuluje, aby przelew ten nie był obwarowany warunkiem rozwiązującym. Argumentuje, że ewentualne zwrotne przeniesienie wierzytelności powinno następować w ramach realizacji obowiązku obligacyjnego poprzez odrębną czynność prawną. Jest to niezwykle istotne, ponieważ w praktyce tajemnica bankowa może

znacząco utrudniać lub wręcz uniemożliwiać ubezpieczycielowi dostęp do kluczowych informacji niezbędnych do prawidłowego przeprowadzenia procedury. Autor zwraca uwagę, że w obowiązujących regulacjach brak kompleksowego ujęcia tego zagadnienia, zwłaszcza w odniesieniu do tego wariantu zabezpieczenia. W związku z tym konieczne jest precyzyjne uregulowanie tej kwestii na poziomie umowy, obejmujące m.in. określenie przedmiotu przelewu, zakresu zabezpieczenia, sposobu zaliczenia świadczenia ubezpieczyciela na spłatę kredytu, trybu zwrotnego przeniesienia wierzytelności po całkowitej spłacie zobowiązania oraz zasad rozliczania ewentualnej nadwyżki. Istotne byłoby także uregulowanie procedury na wypadek odmowy wypłaty świadczenia przez zakład ubezpieczeń, co wymagałoby jednoznacznego określenia obowiązków banku w zakresie dochodzenia roszczeń oraz umocowania kredytobiorcy do podejmowania działań procesowych. Autor, w ramach zamknięcia tego rozdziału, wskazuje na potrzebę uregulowania kwestii wchodzenia do masy upadłości praw wynikających z przelewu lub uposażenia ustanowionych na zabezpieczenie wierzytelności kredytowej banku, dokonując analizy prawnoporównawczej. Jak pokazuje orzecznictwo RPA, rozwiązaniem preferowanym w tamtejszej praktyce jest zastosowanie wykładni uznającej, że przedmiotem zabezpieczenia nie jest przelew, lecz wyspecjalizowany wariant zastawu praw, co stanowi istotny punkt odniesienia także dla prawa polskiego. Kluczowy problem dotyczy sytuacji, w której kredytobiorca, mimo pełnej spłaty zobowiązania, musiałby dochodzić swoich roszczeń w postępowaniu upadłościowym banku na zasadach ogólnych, ponieważ scedowana wierzytelność z umowy ubezpieczenia weszła do masy upadłości. W polskiej praktyce obrotu dla zabezpieczenia kredytów stosuje się zarówno przelew wierzytelności, jak i instytucję uposażenia, co dodatkowo komplikuje sytuację. Autor wyprowadza postulat *de lege ferenda*, aby jednoznacznie wyłączyć z masy upadłości wierzytelności wynikające z umów ubezpieczenia, jeśli zostały one przeniesione na bank w celu zabezpieczenia kredytu i wierzytelność ta została już spłacona. Takie rozwiązanie zwiększyłoby ochronę kredytobiorców i zapewniło większą stabilność prawną.

Końcowy rozdział, wieńczący analizę zawartą w książce, zajmuje się charakterystyką procesu dystrybucji ubezpieczeń spłaty kredytu przez banki. Aktualną sytuację rynkową dotyczącą tej kwestii można określić jako specyficzną. Występuje tutaj bowiem zjawisko dystrybucji krzyżowej (ang. *cross selling*), które jak słusznie wskazuje Autor, wywodzi się ściśle z dziedziny ekonomii, a jego obecność w unormowaniach wynika z postępującej ekonomizacji prawa unijnego. Pojęcie to oznacza oferowanie klientowi – obok usługi bazowej – usługi innej, komplementarnej. Jak trafnie wskazano, sytuuje to bank w roli agenta ubezpieczeniowego i doprowadza do sytuacji, w której „sam podmiot (bank) z jednej strony wykreuje potrzebę zawarcia umowy / umów ubezpieczenia, z drugiej zaś sam ją zaspokoi”¹. Konieczne w tym przypadku jest zapewnienie synergii na kilku płaszczyznach. Sam bank zdecydowanie będzie największym beneficjentem, ale jako pośrednik jest zobowiązany do pogodzenia stosunku lojalności zarówno wobec kredytobiorcy, jak i zleciodawcy, to jest zakładu ubezpieczeniowego. Jak wskazuje Autor, istotna będzie kompleksowa analiza potrzeb klienta ze względu na obowiązek przedstawienia mu rozwiązań jej odpowiadających, a także klarowne jej przedstawienie klientowi gwarantujące świadome podjęcie przez niego decyzji i zrozumienie towarzyszących jej następstw ekonomicznych. W związku z powyższym pojawia się postulat *de lege ferenda*, aby wzorem brytyjskim wprowadzić skuteczny mechanizm kontroli rekomendacji KNF. Wielka Brytania swoje organy nadzoru poddaje weryfikacji sądowej. Obecnie

1. D. Rogoziński, *Ubezpieczenie jako instrument zabezpieczenia wierzytelności kredytowych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024, s. 251.

w Polsce działania takie są ograniczone jedynie do oceny sankcji nałożonych przez organ nadzoru na konkretne podmioty, co nie zapewnia wystarczającej efektywności. Prawnoporównawcza analiza regulacji prawnych oraz doświadczeń obu państw skłoniła Autora do przemyśleń na temat wysokości prowizji pobieranych przez podmioty dystrybuujące ubezpieczenia spłaty kredytu. Choć zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i w Polsce nie wprowadzono ogólnego obowiązku informowania klientów o wysokości tych opłat, tamtejsze sądy uznały, że relacja kredytodawcy z kredytobiorcą opiera się na szczególnym zaufaniu, które wymaga większej transparentności. W szczególności za nieuczciwe może być uznane pobieranie nadmiernych prowizji bez wiedzy klienta, który zakłada, że bank działa w jego interesie. Mechanizm automatycznego doliczania składki ubezpieczeniowej do kwoty kredytu rodzi istotne kontrowersje, zwłaszcza gdy bank pobiera wysoką prowizję za pośrednictwo w zawarciu ubezpieczenia. Choć nie oznacza to całkowitego wykluczenia możliwości finansowania również tej części składki, która stanowi wynagrodzenie banku, kluczowe jest, aby klient miał pełną świadomość, że nie jest to obowiązkowy element kredytu. W związku z tym konieczne jest wprowadzenie klarownych zasad zawierania umów kredytowych i ubezpieczeniowych, które zapobiegą mylnemu przeświadczeniu, że opłata za ubezpieczenie jest nieodłączną częścią finansowania. Kwestia wygórowanych prowizji, na którą zwracają uwagę zarówno krajowe, jak i unijne instytucje nadzoru, staje się jeszcze bardziej problematyczna w sytuacji, gdy bank nie tylko pobiera znaczną część składki jako swoje wynagrodzenie, ale również obciąża ją dodatkowymi odsetkami, traktując jako część kredytu.

Monografia Dawida Rogozińskiego, skupiająca kompleksowo najważniejsze kwestie związane z zabezpieczeniem kredytu poprzez mechanizmy ubezpieczeniowe, stanowi istotną wartość dla praktyki prawa cywilnego, finansowego oraz samej bankowości. W obliczu rosnącej powszechności ich stosowania, a co za tym idzie – europeizacji standardów regulacji prawnych, analiza tej tematyki wydaje się szczególnie cenna. Aktualność wykorzystywania zabezpieczeń bankowych poprzez w szczególności przelew czy uposażenie w umowach ubezpieczenia wymagały komentarza wobec zmian w prawie unijnym i krajowym, a także w praktyce sądowej.

Wyróżniającą się cechą recenzowanej pracy jest jej interdyscyplinarność. Dzieło łączy perspektywę prawa cywilnego, bankowego i finansowego, a ponadto wzbogacone jest o przemyślenia z dziedziny ekonomii, które pozwalają na zrozumienie źródła niektórych mechanizmów wprowadzanych regulacji. Niewątpliwie godne podkreślenia jest także to, że omawiane rozwiązania mają bezpośrednie przełożenie na działalność banków, zakładów ubezpieczeniowych i kredytobiorców, a postulowane wnioski *de lege ferenda* mogą stanowić potrzebny głos w dyskusji nad kierunkami zmian legislacyjnych. Na pochwałę zasługuje także niestandardowy wybór metod badawczych, ponieważ poza klasyczną metodą dogmatyczną użyto także komparatystycznej, która pozwala na zapoznanie się z rozwiązaniami innych jurysdykcji, w tym wypadku Wielkiej Brytanii, Republiki Południowej Afryki oraz Niemiec. Umożliwia to zrozumienie różnych modeli regulacyjnych i konsekwencji stosowania takich koncepcji w praktyce.

Oceniana praca zasługuje na aprobatę ze względu na swoją spójność i logiczność wyводу. Rozkład rozdziałów jest przejrzysty i konsekwentny. Autor wykazał się dużą rzetelnością w analizie problematyki, a jego interpretacja wyników jest dobrze uzasadniona i poparta szerokim zakresem źródeł. Szczególnie imponuje bogata baza literatury, obejmująca nie tylko publikacje krajowe, ale także liczne zagraniczne opracowania, co zdecydowanie podnosi wartość merytoryczną rozważań. Dodatkowo dobrym fundamentem dla pracy jest wnikliwy przegląd orzecznictwa. Na uwagę zasługuje również umiejętne wykorzystanie języka – poza terminologią prawniczą Autor wprowadził

wiele sformułowań z zakresu ekonomii, a ich znaczenie zostało wyjaśnione w przypisach. Wątki prawnoporównawcze wpleciono w narrację w sposób naturalny i uzasadniony.

Pozytywnym elementem struktury pracy są podsumowania poszczególnych rozdziałów, które porządkują przedstawione treści. Brakuje jednak bardziej rozbudowanego wprowadzenia, które mogłoby lepiej nakreślić cel badawczy, oraz podsumowania, które syntetycznie zeebrałoby najważniejsze wnioski.

Ubezpieczenie jako instrument zabezpieczenia wierzytelności kredytowych to niewątpliwie opracowanie skierowane do odbiorców posiadających już pewną wiedzę zarówno z zakresu prawa, jak i ekonomii, jednak praca nie tylko pomaga tę wiedzę usystematyzować i wzbogacić, ale także wskazuje potencjalne kierunki dalszych regulacji. Wnioski *de lege ferenda*, które Autor formułuje, mogą stanowić cenny głos w aktualnej debacie i zasługują na uwzględnienie w przyszłych pracach legislacyjnych.

Review of the monograph by Dawid Rogoziński „Insurance as an instrument of securing credit receivables”

The review of the monograph by Dawid Rogoziński „Insurance as an instrument of securing credit receivables” aims to assess its substantive value and emphasise the universality of the bancassurance issue. The publication focuses on presenting the legal basis for the functioning of the security mechanism created as a result of cooperation between two separate sectors – banking and insurance. The main subject of considerations is the distribution and mechanism of credit repayment insurance in Poland, but there are also comparative law threads in relation to the doctrines: German, South African and British.

Key words: bancassurance, insurance, credit receivables, credit security, The Banking Law.

IDA PRASKA – Uniwersytet Gdański, Wydział Prawa i Administracji.